

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση στην Τουρκική Δημοκρατία και οι δημοτικές εκλογές του 2009

Του κ. **Βύρωνα ΜΑΤΑΡΑΓΚΑ**
Αναπληρωτή Καθηγητή
στο Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Συνέχεια από το προηγούμενο τεύχος

Κατά συνέπεια, η δι' εκλογής ανάδειξη των μελών των αποφασιστικών οργάνων των τοπικών αυτοδιοικήσεων είναι συστατικό στοιχείο της συνθέσεως αυτών³⁶.

Παρά την απόφαση αυτή του Συνταγματικού Δικαστηρίου, η κριθείσα ως αντισυνταγματική νομοθετική ρύθμιση εξακολουθεί να ισχύει.

γ. Ο Νομάρχης (Vali)

Ο Νομάρχης είναι ο επικεφαλής της Ειδικής Διοικήσεως του Νομού και ο αντιπρόσωπος του νομικού προσώπου αυτής. Είναι ένα εκτελεστικό όργανο της Ειδικής Διοικήσεως του Νομού. Συγχρόνως ο Νομάρχης είναι και ο αντιπρόσωπος της Κεντρικής Διοικήσεως. Κατά την νομολογία του Συνταγματικού Δικαστηρίου της Τουρκίας, η συγκέντρωση στο πρόσωπο του Νομάρχη των δύο αυτών ιδιοτήτων αντίκειται στο ισχύον Σύνταγμα του 1982. Το Συνταγματικό Δικαστήριο απεφάνθη ότι όλα τα όργανα της τοπικής αυτοδιοικήσεως, και όχι μόνο τα έχοντα αποφασιστική αρμοδιότητα, πρέπει να αναδεικνύονται δι' εκλογών³⁷. Μέχρι στιγμής, ούτε ως προς το σημείο αυτό μετεβλήθη η κειμένη νομοθεσία. Οι παραδόσεις της τουρκικής διοικήσεως φαίνεται να υπερισχύουν της νομολογίας του Συνταγματικού Δικαστηρίου.

Ο Νομάρχης ή ο υπ' αυτού εντεταλμένος απαντά στις ερωτήσεις, τις οποίες υποβάλλουν τα μέλη της Γενικής Συνελεύσεως του Νομού στο Προεδρείο αυτής σχετικά με υποθέσεις της Ειδικής Διοικήσεως του Νομού.

Κατά μήνα Μάρτιο κάθε έτους, ο Νομάρχης υποβάλλει στην Γενική Συνέλευση του Νομού έκθεση πεπραγμένων του διαρρευσαντος έτους. Εάν η έκθεση αυτή δεν εγκριθεί με πλειοψηφία των 3/4 του συνολικού αριθμού³⁸ των μελών της Γενικής Συνελεύσεως του Νομού, το σχετικό πρακτικό της συνεδριάσεως αποστέλλεται από τον Πρόεδρο της Γενι-

36. Akad, Mehmet, Dinçkol, Abdullah, 1982 Anayasası, (Το Σύνταγμα του 1982), στα τουρκικά, Alkım Yayinevi, İstanbul, σελ. 480-492.

37. Ibid.

38. Πρόκειται για νυξημένη πλειοψηφία.

κής Συνελεύσεως του Νομού στο Υπουργείο Εσωτερικών για τις δέουσες ενέργειες. Το γεγονός αυτό μπορεί να έχει δυσμενείς επιπτώσεις για τον Νομάρχη.

Ο Νομάρχης διοικεί και δίνει την αναγκαία ώθηση στην Ειδική Διοίκηση του Νομού, την οποίαν εκπροσωπεί παντού και της οποίας τα συμφέροντα οφείλει να διαφυλάσσει. Προεδρεύει του Συμβουλίου του Νομού, διαχειρίζεται την κινητή και ακίνητη περιουσία της Ειδικής Διοικήσεως του Νομού, συνάπτει συμφωνίες με την έγκριση του καθύλην αρμόδιου οργάνου, εκτελεί τον προϋπολογισμό και τις αποφάσεις της Γενικής Συνελεύσεως και του Συμβουλίου του Νομού, διορίζει το προσωπικό της Ειδικής Διοικήσεως του Νομού, ελέγχει τους οργανισμούς και τις επιχειρήσεις που υπάγονται στην Ειδική Διοίκηση του Νομού, αποδέχεται δωρεές που δεν τελούν υπό αίρεση και λαμβάνει όλα τα μέτρα για την διασφάλιση της ησυχίας, της γαλήνης, της υγείας και της ευδαιμονίας των κατοίκων του νομού³⁹.

ii. Ο Δήμος (*belediye*)

Στην Οθωμανική Αυτοκρατορία, όπως άλλωστε συνέβαινε στα μουσουλμανικά κράτη, οι μουσουλμάνοι ιεροδίκες, δηλαδή οι καντήδες, ήταν αρμόδιοι να διαχειρισθούν τις υποθέσεις των πόλεων. Υπό το κράτος των γνωστών ως «*τανζιμάτ*» μεταρρυθμίσεων⁴⁰ άρχισε η προσπάθεια οργανώσεως της διοικήσεως της υπαίθρου και των πόλεων, λαμβάνοντας ως πρότυπο την διοικητική οργάνωση των πόλεων και επαρχιών των δυτικοευρωπαϊκών κρατών και ειδικότερα της Γαλλίας.

Το έτος Εγίρας 1271 (1854/1855) ιδρύθηκε ως μία νέα δημόσια υπηρεσία⁴¹, ο πρώτος δήμος της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, που ήταν ο Δήμος Κωνσταντινουπόλεως. Τότε, προς υποδήλωση αυτής της νέας δημόσιας υπηρεσίας χρησιμοποιήθηκε η σύνθετη περσο-αραβική λέξη «*sehremaneti*»⁴² και ο επικεφαλής αυτής ονομάστηκε «*sehremini*»⁴³.

39. Yildirim, Turan, *op.cit.*, σελ. 201-203.

40. *Tanzimat (1839-1876)*. Είναι ο πληθυντικός τύπος της αραβικής λέξης «*tanzim*» (ιανζίμ) που σημαίνει ρύθμιση, διευθέτηση, οργάνωση, ιακτοποίηση, αναδιοργάνωση. Πρόκειται για τα δύο αυτοκρατορικά διατάγματα το *Hatt-ı şerif* (Αυτοκρατορικό Διάταγμα) ή *Tanzimat-ı Hayriye Fermanı* (Αυτοκρατορικό Διάταγμα Ευεργετικών Μεταρρυθμίσεων) της 3 Νοεμβρίου 1839 και το *Hatt-ı Hümayun* (Αυτοκρατορικό Διάταγμα) της 18 Φεβρουαρίου 1856 με τα οποία θα εξησφαλίζετο πλήρης θρησκευτική ελευθερία και ισοτιμία μεταξύ όλων των υπηκόων του σουλιάνου ανεξαρτήτως θρησκείας, φυλής, εθνικότητας ή γλώσσας, βελτίωση του δικαστικού και φορολογικού συστήματος, έννομη προστασία όλων των προσώπων καθώς και της περιουσίας αυτών, αναγνώριση της δυνατότητας όλων να επιδίδονται στο εμπόριο και να ιδρύουν εμπορικές εταιρίες κτλ.

41. *Memuriyyet-i cedide*.

42. Η λέξη «*Şehremaneti*» (σεχρεμανετί) είναι σύνθετη. Το γράμμα *Ş*, *ş* του τουρκικού αλφαβήτου προφέρεται παχύ όπως η αγγλική λέξη *shop* ή η γαλλική λέξη *charte* ή η γερμανική λέξη *Schlacht*.

Αποτελείται από την περσική λέξη «*Şehir*» (σεχίρ) που σημαίνει πόλη, άστυ και την αραβική λέξη «*emanet*» (εμανέτι) που, στην ορολογία της οθωμανικής διοικήσεως, είχε, μεταξύ άλλων, την έννοια της διοικήσεως, της διευθύνσεως, της δημόσιας υπηρεσίας. Κατά γράμμα, η λέξη αυτή σημαίνει διοίκηση της πόλεως, διεύθυνση των υποθέσεων της πόλεως, δημόσια υπηρεσία της πόλεως, δηλαδή δήμος. Βλ. Pakalın, Mehmet Zeki, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü* (Λεξικό εκφράσεων και όρων της οθωμανικής ιστορίας), στα τουρκικά, Τόμος III, *Milli Eğitim Basımevi İstanbul*, 1993, σελ. 320-327.

43. *Şehremini* (σεχρεμινί). Επί λέξει σημαίνει ο διοικητής της πόλεως, ο διευθύνων τις υποθέσεις της πόλεως, δηλαδή ο δήμαρχος.

Κατά τα πρώτα έτη της Τουρκικής Δημοκρατίας, ο όρος «*sehremaneti*» αντικαταστάθηκε από τον αραβικό όρο «*belediye*»⁴⁴ και το 1930, υπό το κράτος του τότε ισχύοντος Συντάγματος του 1924, εξεδόθη ο Νόμος περί Δήμων⁴⁵, ο οποίος εξακολουθεί να ισχύει.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου 5393/2005 περί Δήμων, σ' ένα τόπο, ο πληθυσμός του οποίου υπερβαίνει τους πέντε χιλιάδες (5000) κατοίκους, μπορεί να ιδρυθεί Δήμος. Στα μέρη, τα οποία ορίστηκαν ως πρωτεύουσα νομού ή ελάσσονος διοικητικής περιοχής υποδιοικήσεως του νομού, η ίδρυση δήμου είναι υποχρεωτική ανεξαρτήτως του αριθμού των κατοίκων του τόπου αυτού.

Στους υδρότοπους, στις τοποθεσίες, όπου ρέει νερό κατάλληλο για πόση και χρήση, σε προστατευόμενους χώρους καθώς και σε κατοικημένη περιοχή, της οποίας η απόσταση από τα όρια του γειτονικού δήμου είναι μικρότερη των πέντε χιλιάδων (5000) μέτρων, δεν επιτρέπεται η ίδρυση δήμου.

Μπορεί να ιδρυθεί δήμος με την συνένωση χωριών ή τμημάτων αυτών, εφόσον η απόσταση μεταξύ των κατοικημένων περιοχών των συνενωμένων χωριών και του οικισμού, ο οποίος θα επιλεγεί ως η έδρα του δήμου, δεν είναι μεγαλύτερη των πέντε χιλιάδων (5000) μέτρων και ο συνολικός πληθυσμός υπερβαίνει τους πέντε χιλιάδες (5000) κατοίκους.

Για την ίδρυση δήμου απαιτείται η γνωμοδότηση του Α' Τμήματος του Συμβουλίου της Επικρατείας⁴⁶, η οποία είναι δεσμευτική για την διοίκηση. Αρνητική γνωμοδότηση του Α' Τμήματος του Συμβουλίου της Επικρατείας σημαίνει ότι, στην συγκεκριμένη περίπτωση, δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις του νόμου και, ως εκ τούτου, η ίδρυση δήμου αντίκειται στον νόμο⁴⁷.

Η ίδρυση δήμου εγκρίνεται με Διάταγμα του Προέδρου της Δημοκρατίας, το οποίο συνυπογράφουν ο Πρωθυπουργός και ο Υπουργός Εσωτερικών⁴⁸.

Η ονομασία ενός δήμου μπορεί να τροποποιηθεί με απόφαση της πλειοψηφίας των 3/4 του συνολικού αριθμού των μελών της Δημοτικής Συνελεύσεως⁴⁹, δηλαδή με ηυξημένη πλειοψηφία, γνωμοδότηση του Νομάρχη και έγκριση του Υπουργείου Εσωτερικών.

Σύμφωνα με τον επίσημο κατάλογο του Υπουργείου Εσωτερικών της Τουρκίας, ο αριθμός των Δήμων ανέρχεται στους τρεις χιλιάδες διακόσιους πενήντα εννέα (3259)⁵⁰.

Τα όργανα του Δήμου είναι:

- α. η Δημοτική Συνέλευση (*Belediye Meclisi*)
- β. το Δημοτικό Συμβούλιο (*Belediye Encümeni*)
- γ. ο Δήμαρχος (*Belediye Başkanı*)

α. Η Δημοτική Συνέλευση (*Belediye Meclisi*)

Η Δημοτική Συνέλευση είναι το αποφασιστικό όργανο του Δήμου⁵¹. Τα μέλη της εκλέγονται από τους εκλογείς του δήμου σύμφωνα με το εκλογικό σύστημα που καθιερώ-

44. *Belediye* (μπελενπιγέ). Ο όρος αυτός ετυμολογείται από την αραβική λέξη «*beled*» (μπελένι), που σημαίνει 1. χώρα, περιοχή, περιφέρεια, συνοικία, 2. πόλη, κωμόπολη, χωριό. Βλ. Redhouse, *Türkçe-İngilizce Sözlüğü* (Τουρκο-αγγλικό Λεξικό), İstanbul, 1993, Eyuboğlu, İsmet Zeki, *Türk Dilinin Etimoloji Sözlüğü* (Λεξικό Ετυμολογίας της Τουρκικής Γλώσσας), Sosyal Yayınlar, 1991.

45. *Belediye Kanunu*.

46. *Danıştay*.

47. Yıldırım, Turan, *op.cit.*, σελ. 205.

48. *Müşterek kararname*.

49. *Belediye Meclisi*.

50. <http://www.icisleri.gov.tr>

51. Yıldırım, Turan, *op.cit.*, σελ. 232-243.

νει ο Νόμος 2972/1984 περί της εκλογής των τοπικών αυτοδιοικήσεων, των κοινοταρχών και των κοινοτικών συμβουλίων. Για την εκλογή του Δημάρχου και των μελών της Δημοτικής Συνελεύσεως, κάθε δήμος θεωρείται εκλογική περιφέρεια.

Οι εκλογές των τοπικών αυτοδιοικήσεων διεξάγονται ανά πενταετία. Η 1^η Ιανουαρίου του πέμπτου έτους της θητείας των αρχών της τοπικής αυτοδιοικήσεως σηματοδοτεί την έναρξη της προεκλογικής περιόδου. Η δε τελευταία Κυριακή του μηνός Μαρτίου του ιδίου έτους είναι η ημέρα διεξαγωγής της ψηφοφορίας.

Ο Δήμαρχος και τα μέλη της Δημοτικής Συνελεύσεως νεοϊδρυθέντων δήμων εκλέγονται στις πρώτες εκλογές τοπικής αυτοδιοικήσεως που πρόκειται να διεξαχθούν αμέσως μετά την ίδρυση των νέων δήμων.

Διά νόμου ρυθμίζεται η αναβολή μέχρι ενός έτους της διεξαγωγής των εκλογών τοπικής αυτοδιοικήσεως σε περίπτωση πολέμου.

Η Δημοτική Συνέλευση αποφασίζει για το στρατηγικό σχέδιο αναπτύξεως του δήμου, τα προγράμματα επενδύσεων και κατασκευής έργων, την λήψη δανείου, την αγοραπωλησία ακινήτου, την ανταλλαγή ακινήτων, την διάθεση ακινήτου, την μεταβολή του τρόπου της διαθέσεως ακινήτου και την ανάκληση της διαθέσεως ακινήτου, εφόσον το διατεθέν ακίνητο δεν είναι πλέον απαραίτητο για την εξυπηρέτηση δημόσιας υπηρεσίας, την μίσθωση ακινήτου για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο της τριετίας, την σύσταση περιορισμένων εμπραγμάτων δικαιωμάτων επί ακινήτου για χρονικό διάστημα μικρότερο των τριάντα (30) ετών, την απονομή προνομίων εν ονόματι του δήμου, την μορφή των επενδύσεων του δήμου, την ιδιωτικοποίηση εταιρίας ή επιχειρήσεως που ανήκει στον δήμο, την ανακήρυξη κάποιου ως επίτιμου δημότη, την ονομασία πλατειών, λεωφόρων, δρόμων, πάρκων, εγκαταστάσεων κτλ., την ίδρυση ή κατάργηση συνοικίας, την συνένωση συνοικιών και την οριοθέτηση αυτών, την συνεργασία και αδελφοποίηση με άλλους δήμους της Τουρκίας, καθώς και με δήμους της αλλοδαπής κατόπιν αδείας του Υπουργείου Εσωτερικών, εγκρίνει τον προϋπολογισμό, τις δραστηριότητες του δήμου, τα κριτήρια αποδόσεως του προσωπικού του δήμου, το χωροταξικό σχέδιο του δήμου, την αποδοχή δωρεάς υπό αίρεση, την εξωδικαστική εκκαθάριση εκκρεμών διαφορών ή παραίτηση από αυτές, εφόσον το επίδικο αντικείμενο δεν υπερβαίνει ορισμένη αξία προσδιοριζόμενη διά νόμου και δεν σχετίζεται με φόρους, τέλη και δασμούς, τις τιμές των παρεχομένων στους δημότες υπηρεσιών, εφόσον σύμφωνα με τον νόμο, οι τιμές αυτές δεν θεωρούνται ανταποδοτικά τέλη, τους εκδιδόμενους κανονισμούς.

Η Δημοτική Συνέλευση μπορεί να συνεδριάσει, εφόσον τα παριστάμενα μέλη αυτής σχηματίζουν την απόλυτη πλειοψηφία επί του συνολικού αριθμού των μελών της. Οι αποφάσεις λαμβάνονται με την απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων. Όμως, μία απόφαση λαμβάνεται νομίμως και εγκύρως μόνο εφόσον υπερψηφισθεί τουλάχιστον από το 1/4 του συνολικού αριθμού των μελών της.

Για την υποβοήθηση του έργου της, η Δημοτική Συνέλευση μπορεί να αποφασίσει την ίδρυση επιτροπών, οι οποίες επιλαμβάνονται ειδικών θεμάτων⁵². Οι επιτροπές αυτές αποτελούνται το πολύ από πέντε και τουλάχιστον από τρία μέλη της Δημοτικής Συνελεύσεως. Η λειτουργία μιας επιτροπής δεν μπορεί να υπερβεί το ένα έτος και η σύνθεσή της προσδιορίζεται από την εκλογική δύναμη κάθε πολιτικού συνδυασμού συμπεριλαμβανομένων και των ανεξάρτητων.

52. Uzmanlık komisyonları.

β. το Δημοτικό Συμβούλιο (Belediye Encümeni)

Το Δημοτικό Συμβούλιο τελεί υπό την προεδρία του Δημάρχου⁵³.

Στους δήμους των πρωτευουσών των νομών καθώς και στους δήμους με πληθυσμό μεγαλύτερο των 100.000 κατοίκων, το Δημοτικό Συμβούλιο αποτελείται από επτά (7) μέλη. Τρία (3) μέλη εκλέγονται για ένα χρόνο με μυστική ψηφοφορία από την Δημοτική Συνέλευση μεταξύ των μελών της. Δύο (2) μέλη ορίζει ο Δήμαρχος για ένα χρόνο μεταξύ των διευθυντών των υπηρεσιών του Δήμου. Ο Διευθυντής Οικονομικών του Δήμου συμμετέχει *ex officio*.

Στους λοιπούς δήμους το Δημοτικό Συμβούλιο αποτελείται από πέντε (5) μέλη. Δύο (2) μέλη εκλέγονται για ένα χρόνο με μυστική ψηφοφορία από την Δημοτική Συνέλευση μεταξύ των μελών της. Ένα (1) μέλος ορίζει ο Δήμαρχος για ένα χρόνο μεταξύ των διευθυντών των υπηρεσιών του Δήμου, ενώ ο Διευθυντής Οικονομικών του Δήμου συμμετέχει *ex officio*.

Το Δημοτικό Συμβούλιο γνωμοδοτεί στη Δημοτική Συνέλευση για το στρατηγικό σχέδιο ανάπτυξης του δήμου, το ετήσιο πρόγραμμα κατασκευής έργων και τον προϋπολογισμό, αποφασίζει για τις απαλλοτριώσεις, τις οποίες καθιστά αναγκαίες η υλοποίηση του ετήσιου προγράμματος κατασκευής έργων, τον τερματισμό δικών διά συμφωνίας με τον αντίδικο, εφόσον η επίδικη διαφορά δεν σχετίζεται με φόρους, τέλη και δασμούς, την μίσθωση ακινήτου για χρονικό διάστημα μικρότερο της τριετίας, προσδιορίζει τον σκοπό της δαπάνης μη προβλεπομένων εξόδων, επιβάλλει τις ποινές που προβλέπει ο Νόμος, εκτελεί τις αποφάσεις της Δημοτικής Συνελεύσεως περί αγοραπωλησίας ακινήτου, ανταλλαγής ακινήτων και διαθέσεως ακινήτου, καθορίζει το ωράριο επισκέψεως των δημοσίων χώρων που βρίσκονται εντός των ορίων του δήμου.

Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες:

α. το Συμβούλιο της Επικρατείας αποφασίσει την διάλυση της Δημοτικής Συνελεύσεως ή την αναβολή των συνεδριάσεων αυτής,

β. περισσότερα από τα μισά μέλη της Δημοτικής Συνελεύσεως τελούν υπό κράτηση,

γ. παρά την συμμετοχή στις συνεδριάσεις της Δημοτικής Συνελεύσεως των αναπληρωματικών μελών, ο αριθμός των μελών της Δημοτικής Συνελεύσεως παραμένει κάτω του ημίσεως του συνολικού αριθμού των μελών αυτής,

δ. τα μέλη της Δημοτικής Συνελεύσεως απαλλάσσονται προσωρινά των καθηκόντων τους, έως ότου η Δημοτική Συνέλευση μπορέσει να λειτουργήσει και πάλι κανονικά ή διεξαχθούν εκλογές για την ανάδειξη των μελών αυτής, οι αρμοδιότητες της Δημοτικής Συνελεύσεως ασκούνται από τα μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου που έχουν την ιδιότητα του δημοσίου υπαλλήλου, δηλαδή κατά περίπτωση από τους δύο Διευθυντές των υπηρεσιών του Δήμου ή τον ένα Διευθυντή που ο Δήμαρχος ορίζει κατ' έτος και τον Διευθυντή Οικονομικών του Δήμου.

Το Δημοτικό Συμβούλιο συνεδριάζει νομίμως, εφόσον τα παριστάμενα μέλη σχηματίζουν απόλυτη πλειοψηφία επί του συνολικού αριθμού των μελών αυτού. Οι αποφάσεις λαμβάνονται με την απόλυτη πλειοψηφία των παρισταμένων μελών του Δημοτικού Συμβουλίου. Σύμφωνα με τον Νόμο 2886/8.9.1983 περί Κρατικών Δημοπρασιών⁵⁴, ο κανών

53. Yıldırım, Turan, *op.cit.*, σελ. 244-246.

54. Devlet İhale Kanunu.

αυτός ισχύει και όταν το Δημοτικό Συμβούλιο συνεδριάζει ως Επιτροπή Δημόσιου Διαγωνισμού.

Σε περίπτωση ισοψηφίας, υπερισχύει η ψήφος του προέδρου.

Κατά την διεξαγωγή της ψηφοφορίας στο Δημοτικό Συμβούλιο δεν προβλέπεται η αποχή.

γ. Ο Δήμαρχος (*Belediye Başkanı*)

Ο Δήμαρχος είναι ο Προϊστάμενος των δημοτικών υπηρεσιών και αντιπροσωπεύει το νομικό πρόσωπο του Δήμου⁵⁵.

Ο Δήμαρχος εκλέγεται σύμφωνα με το εκλογικό σύστημα που καθιερώνει ο προαναφερθείς Νόμος 2972/1984.

Για την εκλογή δημάρχου κάθε δήμος θεωρείται μία εκλογική περιφέρεια. Δήμαρχος εκλέγεται ο υποψήφιος εκείνος, ο οποίος συγκεντρώνει την πλειοψηφία των ψήφων της εκλογικής περιφέρειας.

Κατά την διάρκεια της θητείας του, δεν επιτρέπεται στον Δήμαρχο να συμμετέχει στα όργανα διοικήσεως και ελέγχου των πολιτικών κομμάτων, ούτε να είναι πρόεδρος επαγγελματικού αθλητικού συλλόγου, ούτε να συμμετέχει στην διοίκηση αυτού.

Ο Δήμαρχος, ως ο ύπατος αξιωματούχος της Δημοτικής Αρχής, έχει την υποχρέωση να διοικεί τον Δήμο σύμφωνα με το στρατηγικό σχέδιο, να υπερασπίζεται τα δικαιώματά του και να διασφαλίζει τα συμφέροντά του, να καταρτίζει τον προϋπολογισμό σύμφωνα με τις θεσμικές στρατηγικές των υπηρεσιών του Δήμου, να προγραμματίζει τις δραστηριότητες του Δήμου, να προσδιορίζει τα κριτήρια αποδόσεως του προσωπικού του Δήμου, να συντάσσει και να υποβάλλει εκθέσεις περί αυτών στην Δημοτική Συνέλευση, να προεδρεύει της Δημοτικής Συνελεύσεως και του Δημοτικού Συμβουλίου, να διαχειρίζεται την κινητή και ακίνητη περιουσία του Δήμου, να εκπροσωπεί τον Δήμο στις κρατικές υπηρεσίες, στις τελετές, στις δίκες είτε ως ενάγων, είτε ως εναγόμενος, να παρακολουθεί την ροή εσόδων του Δήμου και να μεριμνά για την είσπραξη των οφειλομένων ποσών, να συνάπτει συμφωνία ύστερα από απόφαση του καθύλην αρμοδίου οργάνου της δημοτικής διοικήσεως, να εκτελεί τις αποφάσεις της Δημοτικής Συνελεύσεως και του Δημοτικού Συμβουλίου, να εκτελεί τον εγκριθέντα προϋπολογισμό, να ελέγχει τις υπηρεσίες του Δήμου, τους υπαγόμενους στον Δήμο οργανισμούς και επιχειρήσεις, να αποδέχεται τις δωρεές που είναι ελεύθερες αιρέσεων, να λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα για την διασφάλιση της γαλήνης, υγείας, ευεξίας και ευτυχίας των δημοτών.

iiα. Ο Δήμος Μείζονος Πόλεως (*Büyükşehir Belediyesi*)

Ο Νόμος 5216/10.7.2004 περί Δήμου Μείζονος Πόλεως⁵⁶ εισήγαγε ένα νέο βαθμό τοπικής αυτοδιοικήσεως, τον Δήμο Μείζονος Πόλεως, τον οποίο δεν προβλέπει η α' παράγραφος του άρθρου 127 του ισχύοντος τουρκικού Συντάγματος⁵⁷.

Σύμφωνα με τον ορισμό που δίνει ο προαναφερθείς νόμος, ο Δήμος Μείζονος Πόλεως είναι «το νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου, το οποίο περιλαμβάνει τουλάχιστον τρεις (3) ελάχιστονες διοικητικές περιοχές υποδιοικήσεις νομού ή τον πρώτο βαθμό δήμων, διασφαλίζει τον συντονισμό μεταξύ των δήμων αυτών, εκτελεί τα καθήκοντα και τις υπο-

55. Yıldırım, Turan, *op.cit.*, σελ. 246-250.

56. *Büyükşehir Belediyesi Kanunu*.

57. Yıldırım, Turan, *op.cit.*, σελ. 264-280.

χρεώσεις με τα οποία το επιφορτίζει ο Νόμος, ασκεί τις αρμοδιότητές του, έχει διοικητική και οικονομική αυτονομία και τα αποφασιστικά όργανά του εκλέγονται από τους εκλογείς».

Σύμφωνα με το άρθρο 4 του προαναφερθέντος Νόμου μπορούν να μετατραπούν διά νόμου σε Δήμο Μείζονος Πόλεως οι οικισμοί που βρίσκονται εντός των ορίων ενός δήμου, μαζί με τους οικισμούς που βρίσκονται σε απόσταση το πολύ δέκα χιλιάδων (10.000) μέτρων από τα όρια του δήμου, εφόσον ο συνολικός πληθυσμός τους, σύμφωνα με την τελευταία απογραφή πληθυσμού, υπερβαίνει τους επτακόσιες πενήντα χιλιάδες (750.000) κατοίκους, αφού ληφθεί υπόψη η φυσική κατάσταση των οικισμών και ο βαθμός της οικονομικής αναπτύξεώς των.

Από τις διατάξεις αυτές ευχερώς συνάγεται ότι ο Δήμος Μείζονος Πόλεως πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον τρεις (3) ελάχιστονες διοικητικές περιοχές υποδιοικήσεις νομού και ο πληθυσμός του να υπερβαίνει τους επτακόσιες πενήντα χιλιάδες (750.000) κατοίκους. Οι δήμοι και τα χωριά που επιθυμούν να συγκροτήσουν ένα Δήμο Μείζονος Πόλεως και πληρούν τις προϋποθέσεις του νόμου, πρέπει να βρίσκονται εντός των ορίων του ιδίου νομού.

Σύμφωνα με τον προαναφερθέντα νόμο, οι δήμοι και τα χωριά που βρίσκονται στην περιφέρεια ενός ήδη υπάρχοντος Δήμου Μείζονος Πόλεως, υπό την προϋπόθεση ότι βρίσκονται εντός των ορίων του ιδίου νομού, μπορούν να συμμετάσχουν σε αυτόν. Το αίτημα πρέπει να διατυπωθεί από την Δημοτική Συνέλευση των ενδιαφερομένων δήμων και η απόφαση λαμβάνεται από την Δημοτική Συνέλευση του Δήμου Μείζονος Πόλεως.

Ο Δήμος Μείζονος Πόλεως έχει όλες τις αρμοδιότητες των δήμων, ειδικότερα ασκεί τις αρμοδιότητες, τις οποίες απονέμει στους δήμους ο Νόμος 775/20.7.1966 περί Αυθαίρετων Κτισμάτων⁵⁸, έχει την αρμοδιότητα του σχεδιασμού των συγκοινωνιών, του συντονισμού των υπηρεσιών των μέσων μαζικής κυκλοφορίας, του καθορισμού της τιμής των εισιτηρίων, των δρομολογίων και της διαδρομής όλων των μέσων χερσαίας, διά θαλάσσης ή σιδηροδρομικής μεταφοράς, του καθορισμού του αριθμού των ταξί που επιτρέπεται να κυκλοφορούν, των στάσεων επιβίβασης και αποβίβασης επιβατών, των χώρων παρκαρίσματος και της τοποθεσίας των νεκροταφείων. Έχει επίσης την αρμοδιότητα της ρυθμίσεως των σχετικών με τον ενταφιασμό των νεκρών θεμάτων, της δεινδροφυτεύσεως, της προστασίας του περιβάλλοντος ιδιαίτερα κατά την εκχωμάτωση και την μεταφορά ξυλείας και άνθρακα, της προστασίας της καλλιεργήσιμης γης και των υδροτόπων.

Τα όργανα του Δήμου Μείζονος Πόλεως είναι:

- α. η Δημοτική Συνέλευση Μείζονος Πόλεως (*Büyükşehir Belediye Meclisi*)
- β. το Δημοτικό Συμβούλιο Μείζονος Πόλεως (*Büyükşehir Belediye Encümeni*)
- γ. ο Δήμαρχος Μείζονος Πόλεως (*Büyükşehir Belediye Başkanı*)

Η Δημοτική Συνέλευση Μείζονος Πόλεως (*Büyükşehir Belediye Meclisi*) είναι το αποφασιστικό όργανο του Δήμου Μείζονος Πόλεως. Για την ανάδειξη των μελών αυτής δεν γίνεται ιδιαίτερη ψηφοφορία, αλλά, σύμφωνα με το άρθρο 24 του Νόμου 2972/1984, το 1/5 των εκλεγόμενων στις Δημοτικές Συνελεύσεις των Δήμων των ελασσόνων διοικητικών περιοχών υποδιοικήσεων του νομού που απαρτίζουν το Δήμο Μείζονος Πόλεως,

κατά την εκλογική σειρά αυτών, συμμετέχουν και στην σύνθεση της Δημοτικής Συνελεύσεως Μείζονος Πόλεως.

Το Δημοτικό Συμβούλιο Μείζονος Πόλεως (*Büyükşehir Belediye Encümeni*) τελεί υπό την προεδρία του Δημάρχου Μείζονος Πόλεως και αποτελείται από δέκα (10) μέλη. Τα πέντε (5) μέλη εκλέγονται για ένα χρόνο με μυστική ψηφοφορία από την Δημοτική Συνέλευση Μείζονος Πόλεως μεταξύ των μελών αυτής. Τα άλλα πέντε (5) διορίζονται από τον Δήμαρχο Μείζονος Πόλεως μεταξύ των Διευθυντών των υπηρεσιών του Δήμου Μείζονος Πόλεως για ένα χρόνο. Μεταξύ αυτών πρέπει να είναι ο Διευθυντής Οικονομικών του Δήμου.

Ο Δήμαρχος Μείζονος Πόλεως εκλέγεται ανά πενταετία από τους εκλογείς που διαμένουν εντός των ορίων του Δήμου Μείζονος Πόλεως. Είναι ο προϊστάμενος της δημοτικής διοικήσεως της Μείζονος Πόλεως και αντιπροσωπεύει το νομικό πρόσωπο του Δήμου Μείζονος Πόλεως.

Υπάρχουν δέκα-έξι (16) Δήμοι Μειζόνων Πόλεων ή Μητροπολιτικοί Δήμοι⁵⁹, όπως άλλως λέγονται, οι εξής:

1. Αδάνων (*Adana*), 2. Άγκυρας (*Ankara*), 3. Αττάλειας (*Antalya*), 4. Προύσσας (*Bursa*), 5. Ντηγιάρμπακηρ (*Diyarbakır*), 6. Έρζουρουμ (*Erzurum*), 7. Εσκίσεχίρ (*Eskişehir*), 8. Γκαζιάντεπ (*Gaziantep*), 9. Κωνσταντινούπολης (*Istanbul*), 10. Σμύρνης (*Izmir*), 11. Καισάρειας της Καππαδοκίας (*Kayseri*), 12. Κοτζάελι (*Kocaeli*), 13. Ικονίου (*Konya*), 14. Μερσίνας (*Mersin*), 15. Σαγγάριου (*Sakarya*), 16. Σαμψούντας (*Samsun*).

iii. Το Χωριό (*köy*)

Ως αυτόνομη κοινωνική οντότης, ανέκαθεν το χωριό κατείχε σημαντική θέση στην τουρκική κοινωνία. Ως οικισμός, το χωριό ιδρύθηκε πολύ πριν από τις πόλεις και τις κωμοπόλεις και οργανώθηκε διοικητικά για την ικανοποίηση των αναγκών των κατοίκων του.

Για πρώτη φορά το 1864, επί Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, διατάξεις σχετικά με την διοικητική οργάνωση των χωριών περιελήφθησαν στον Κανονισμό των Νομών⁶⁰.

Σήμερα, η διοίκηση των χωριών αποτελεί αντικείμενο ρυθμίσεως του Νόμου 442/17.3.1924 περί Χωριών⁶¹. Ο Νόμος αυτός προσέδωσε, για πρώτη φορά, νομική προσωπικότητα στα χωριά⁶².

Ο τουρκικός νόμος δίνει τρεις διαφορετικούς ορισμούς του χωριού:

α. Χωριό λέγεται ένας τόπος με πληθυσμό μικρότερο των δύο χιλιάδων (2000) κατοίκων.

β. Τα μέρη, όπου υπάρχουν πράγματα κοινής χρήσεως που είναι κοινά σε όλους, όπως τέμενος, σχολείο, βοσκότοπος, λιβάδι, καυσόξυλα και οι άνθρωποι που διαμένουν σε σπίτια που βρίσκονται το ένα κοντά στο άλλο ή είναι σκόρπια, με τους αμπελώνες τους, τους κήπους τους και τα χωράφια τους, συνθέτουν ένα χωριό.

γ. Το χωριό είναι μία αυτοτελής οντότης, η οποία έχει στην κυριότητά της πράγματα δυνάμενα ή μη δυνάμενα να μεταφερθούν από ένα μέρος σε άλλο και η οποία διεκπεραιώνει τις υποθέσεις, τις οποίες ο παρών νόμος της αναθέτει.

59. *Anakent Belediyesi*.

60. *Vilayet Nizamnamesi*.

61. *Köy Kanunu*.

62. *Yıldırım, Turan, op.cit.*, σελ. 286-290.

Τα χωριά ιδρύονται με απόφαση της διοικήσεως και συγκεκριμένα του Υπουργείου Εσωτερικών, το οποίο, όμως, υποχρεούται να ζητήσει την γνώμη του Συμβουλίου Νομαρχιακής Διοικήσεως⁶³ και της Γενικής Συνελεύσεως του Νομού⁶⁴, όπου πρόκειται να ιδρυθεί το χωριό, καθώς και των Υπουργείων Δημοσίων Έργων⁶⁵ και Υγείας⁶⁶.

Για την ύπαρξη χωριού απαιτείται ελάχιστος αριθμός κατοίκων που είναι οι εκατόν-πενήντα (150) κάτοικοι. Ένας τόπος με πληθυσμό μεγαλύτερο των δύο χιλιάδων (2000) κατοίκων, αλλά μικρότερο των είκοσι-χιλιάδων (20.000) κατοίκων λέγεται κωμόπολις⁶⁷, ενώ ένας τόπος με πληθυσμό μεγαλύτερο των είκοσι-χιλιάδων (20.000) κατοίκων λέγεται πόλις⁶⁸.

Τα όργανα του νομικού προσώπου του χωριού είναι η Συνέλευση του Χωριού, το Κοινοτικό Συμβούλιο και ο Κοινοτάρχης.

Η Συνέλευση του Χωριού (*Köy Derneği*) συντίθεται από το σύνολο των εκλογέων του χωριού, δηλαδή η σύνθεσή του ταυτίζεται με την σύνθεση του εκλογικού σώματος του χωριού. Το όργανο αυτό θυμίζει άμεση δημοκρατία, όμως η λειτουργία του δεν συνεπάγεται την άμεση συμμετοχή όλων των εκλογέων-κατοίκων του χωριού στη διοίκηση αυτού. Η λειτουργία του συνίσταται στην εκλογή των μελών του κοινοτικού συμβουλίου και του κοινοτάρχη μεταξύ των εκλόγιμων κατοίκων του χωριού.

Το άρθρο 30 του Νόμου 2972/1984 ρυθμίζει τον τρόπο της εκλογής των μελών της Συνελεύσεως του Χωριού.

Το Κοινοτικό Συμβούλιο του Χωριού (*Köy İhtiyar Meclisi*) λαμβάνει τις εκτελεστικές αποφάσεις για υποθέσεις που αφορούν το χωριό και ελέγχει την πορεία αυτών των υποθέσεων. Τα μέλη του εκλέγονται από την Συνέλευση του Χωριού. Ο δάσκαλος και ο ιμάμης⁶⁹ του χωριού είναι τα φυσικά μέλη⁷⁰ του Κοινοτικού Συμβουλίου.

Ο Κοινοτάρχης (*Muhtar*) εκλέγεται από την Συνέλευση του Χωριού και προεδρεύει του Κοινοτικού Συμβουλίου. Είναι εκτελεστικό όργανο και ο αντιπρόσωπος του νομικού προσώπου του χωριού. Ενώ ο Κοινοτάρχης είναι ένα όργανο της τοπικής αυτοδιοικήσεως, συγχρόνως είναι και ο εντεταλμένος από την Κεντρική Διοίκηση του Κράτους με την διεκπεραίωση ορισμένων κρατικών υποθέσεων, οι οποίες αναγράφονται στο άρθρο 36 του Νόμου 442/1924 περί Χωριών. Έτσι, ο Κοινοτάρχης εντέλλεται με την διαφύλαξη της τάξης και ασφάλειας, την στρατολογία και την ενημέρωση των αρμοδίων Αρχών για τους ανυπότακτους και τους φυγόστρατους του χωριού, την τέλεση πολιτικού γάμου⁷¹, την ε-

63. *İl İdare Kurulu.*

64. *İl Genel Meclisi.*

65. *Bayındırlık Bakanlığı.*

66. *Sağlık Bakanlığı.*

67. *Kasaba.*

68. *Şehir ή Kent.*

69. *İmam.* Ο Μουσουλμάνος θρησκευτικός λειτουργός.

70. *...doğal üyeler...*

71. Πρόκειται για μία σπουδαία αρμοδιότητα. Ο Αστικός Κώδικας της Τουρκίας (Νόμος 743/1926) καθιέρωσε τον πολιτικό γάμο ως μοναδικό τύπο συστάσεως γάμου για όλους ανεξαρτήτως θρησκείας, ορίζοντας ότι η εγκυρότητά του γάμου δεν εξαρτάται από την τέλεση της θρησκευτικής τελετής. Αυτές οι έννομες ρυθμίσεις ελήφθησαν αυτούσιες από τον Ελβετικό Αστικό Κώδικα (Άρθρα 117-118 του Ελβετικού Αστικού Κώδικα. Άρθρα 142-143 του ισχύοντος Τουρκικού Αστικού Κώδικα, Νόμος 4721/2001). Σύμφωνα με το άρθρο 174 του ισχύοντος Τουρκικού Συντάγματος του 1982, αυτές οι συγκεκριμένες διατάξεις του Τουρκικού Αστικού Κώδικα, που καθιερώνουν την αρχή του πολιτικού γάμου συγκαταλέγονται μεταξύ των επαναστατικών μεταρρυθμιστικών νόμων (*inkılâp Kanunları*) του Κεμάλ Ατατούρκ που είναι συνταγματικά κατοχυρωμένοι, καθώς δεν μπορούν να θεωρηθούν, ούτε να ερμηνευθούν ως αντίθετοι στο Σύνταγμα. Βλ. Ματαράγκας, Βύρων, Η Ίδρυση της Τουρκικής Δημοκρατίας και η Οικοδόμηση του Τουρκικού Έθνους, στο: ΓΕΩΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ, Τεύχος 17, Ιούνιος-Δεκέμβριος 2009, σελ. 7-56, ιδίως σελ. 12.

νημέρωση των αρμοδίων Αρχών για την εμφάνιση επιδημιών στο χωριό, την αρωγή στους φοροεισπρακτικούς μηχανισμούς του κράτους κτλ.

Σημειωτέον ότι Κοινοτάρχες είναι οι επικεφαλής και των συνοικιών⁷² των πόλεων και των κωμοπόλεων. Σύμφωνα με το άρθρο 9 του Νόμου περί Δήμων, εντός των ορίων ενός δήμου μπορούν να ιδρυθούν συνοικίες με απόφαση της Δημοτικής Συνελεύσεως, την γνώμη του Έπαρχου και την έγκριση του Νομάρχη.

Αυτές οι συνοικίες ούτε νομική προσωπικότητα έχουν, ούτε αποτελούν ιδιαίτερο βαθμό της τοπικής αυτοδιοικήσεως.

Οι Κοινοτάρχες των συνοικιών των πόλεων και των κωμοπόλεων καθώς και τα μέλη των Κοινοτικών Συμβουλίων αυτών εκλέγονται απευθείας από τους εκλογείς-κατοίκους των συνοικιών. Απαγορεύεται, όμως, στα πολιτικά κόμματα να προτείνουν κομματικούς υποψήφιους.

Σε ότι αφορά τον αριθμό των χωριών, παρατηρείται μία απόκλιση μεταξύ των αριθμητικών δεδομένων του Κρατικού Ιδρύματος Στατιστικής και του Υπουργείου Εσωτερικών της Τουρκίας. Κατά το Κρατικό Ίδρυμα Στατιστικής⁷³ ο αριθμός των χωριών είναι τριάντα τέσσερις χιλιάδες εξακόσια (34.600), ενώ κατά το Υπουργείο Εσωτερικών⁷⁴ τριάντα πέντε χιλιάδες διακόσια (35.200).

Β. Οι δημοτικές εκλογές του 2009

Αποτελέσματα και συμπεράσματα

Στις δημοτικές εκλογές που διεξήχθησαν την Κυριακή, 29 Μαρτίου 2009

Ψήφισαν 40.441.391. Έγκυρα ψηφοδέλτια 39.569.743

Ποσοστό συμμετοχής 84.19%

Το κυβερνών *Κόμμα της Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης (Adalet ve Kalkınma Partisi)* (AKP). Το κόμμα αυτό θέλει να είναι μεταρρυθμιστικό, εκσυγχρονιστικό και προοδευτικό, κινείται στον χώρο του πολιτικού Ισλάμ, επαγγέλλεται το ήπιο Ισλάμ⁷⁵ και βλέπει θετικά την πορεία της Τουρκίας προς την Ε.Ε. Δηλώνει ότι τα μέλη του συμμορφώνονται με τις προσταγές της Μουσουλμανικής θρησκείας στην ιδιωτική ζωή τους και ότι οι θρησκευόμενοι, δηλαδή οι ευσεβείς Μουσουλμάνοι, έχουν το δικαίωμα να συμμετέχουν στην πολιτική και δεν πρέπει να περιθωριοποιούνται⁷⁶.

Έλαβε 15.380.502 ψήφους, δηλαδή 38.87%.

Το *Λαϊκό Ρεπουμπλικανικό Κόμμα (Cumhuriyet Halk Partisi)* (CHP) της Αντιπολιτεύσεως. Είναι το ιστορικό κόμμα που ίδρυσε ο Κεμάλ Ατατούρκ. Μολονότι είναι ένα κεντρώο κόμμα, διακατέχεται από έντονο εθνικισμό. Υποστηρίζει το κεμαλικό κράτος, δηλαδή το πολιτικά και θεσμικά εκσυγχρονισμένο/εκδυτικισμένο κράτος που ίδρυσε, το 1923, ο Κεμάλ Ατατούρκ. Υπεραμύνεται της διαφυλάξεως κυρίως του κοσμικού χαρακτήρα της Τουρκικής Δημοκρατίας. Για τον λόγο αυτό αντιτίθεται σε οποιαδήποτε δημόσια αναφορά ή επίκληση της θρησκείας ή στην αναγνώριση οιοδήποτε θεσμικού ρόλου στην θρησκεία.

72. Mahalle Muhtarlığı. Βλ. Yıldırım, Turan, op.cit., σελ. 290-292.

73. Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>.

74. İçişleri Bakanlığı, <http://www.icisleri.gov.tr>.

75. İlmli İslam.

76. Για τα ιουρκικά πολιτικά κόμματα, βλ. <http://www.tbmm.gov.tr/ambar/partiler/partiler.htm>

Έλαβε 9.164.898 ψήφους, δηλαδή 23.16%

Το *Κόμμα Εθνικιστικής Δράσης (Milli Hareket Partisi) (MHP)* Ακροδεξιό εθνικιστικό κόμμα. Οι πολιτικές καταβολές του και οι πολιτικές αρχές του το κατευθύνουν προς τον Καύκασο και την Κεντρική Ασία, κοιτίδα του Παντουρκισμού και του Παντουρανισμού. Μεταξύ των μελών του και των οπαδών του υπάρχουν και Σαμανισταί⁷⁷. Όμως, το 60% των γυναικών των μελών του και των οπαδών του καλύπτουν το κεφάλι τους, όπως οι θρησκευόμενες Μουσουλμάνες. Ένα μεγάλο μέρος της λαϊκής βάσης του Κόμματος Εθνικιστικής Δράσης (MHP) και του Κόμματος της Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης (AKP) είναι κοινό.

Έλαβε 6.379.382 ψήφους, δηλαδή 16.12%

Το *Κόμμα Δημοκρατικής Κοινωνίας (Demokrat Toplum Partisi) (DTP)* είναι το πολιτικό κόμμα των Κούρδων. Κατά τους Τούρκους, είναι το alter ego ή η πολιτική πτέρυγα του PKK.

Έλαβε 2.198.692 ψήφους, δηλαδή 5.56%

Το *Κόμμα της Ευτυχίας (Saadet Partisi) (SP)* που και αυτό κάνει αναφορά στην Μουσουλμανική θρησκεία, αλλά διαφοροποιούμενο από το Κόμμα της Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης (AKP), θέλει να παραμείνει πιστό στην γραμμή του Νετζμεττίν Ερμπακαν. Συγκεκριμένα, δίνει προτεραιότητα στη σύσφιξη των σχέσεων με την Μουσουλμανική θρησκεία, τους λαούς και τα κράτη της Μουσουλμανικής κοινότητας και αντιτίθεται στην ευρωπαϊκή προοπτική της Τουρκίας.

Έλαβε 2.042.957 ψήφους, δηλαδή 5.16%

Το *Δημοκρατικό Κόμμα (Demokrat Parti) (DP)* υπό την ηγεσία του Τζινντορούκ (Cindoruk) ανήκοντας στον στενό κύκλο του παλαίμαχου τούρκου πολιτικού Σουλεϊμάν Ντεμρέλ, προέκυψε από μία προσπάθεια συνενώσεως των δύο κεντροδεξιών κομμάτων, του Κόμματος του Ορθού Δρόμου (Doğru Yol Partisi) (DYP) του Σουλεϊμάν Ντεμρέλ, τον οποίον διεδέχθη η Τανσού Τσιλέρ, και του Κόμματος της Μητέρας Πατρίδας (Anavatan Partisi) (ANAP) του Τουργκούτ Οζάλ, τον οποίον διεδέχθη ο Μεσούτ Πλμάζ.

Έλαβε 1.472.415 ψήφους, δηλαδή 3.72%

Το *Δημοκρατικό Αριστερό Κόμμα (Demokratik Sol Parti) (DSP)* του αείμνηστου Μπουλέντ Ετζεβίτ. Παρά το χαμηλό εκλογικό ποσοστό του, που αντανάκλα την περιορισμένη απήχυσή του στο εκλογικό σώμα της Τουρκίας, εννοεί να έχει αυτόνομη πολιτική παρουσία. Διαφοροποιείται από το Ρεπουμπλικανικό Λαϊκό Κόμμα (CHP), από το οποίο αποσπάσθηκε και αντιπολιτεύεται το Κόμμα της Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης (AKP).

Έλαβε 1.090.781 ψήφους, δηλαδή 2.76%

Το *Κόμμα Μεγάλης Ενότητας (Büyük Birlik Partisi) (BBP)* είναι το κόμμα της Σεβάστειας (Sivas), δηλαδή είναι ένα τοπικό κόμμα. Εκφράζει μία τουρκο-ισλαμική σύνθεση που δίνει έμφαση στη Μουσουλμανική θρησκεία. Είναι η πτέρυγα των θρησκευομένων του Κόμματος Εθνικιστικής Δράσης (MHP).

Έλαβε 880.818 ψήφους, δηλαδή 2.23%

77. Οπαδοί της θρησκείας του Σαμανισμού (Shamanism), που ήταν η θρησκεία των Τούρκων, πριν ασπασθούν το Ισλάμ μεταξύ του ένατου και ενδέκατου αιώνα μ.Χ. Η θρησκεία αυτή δέχεται την λαιρεία της φύσης και των πνευμάτων που την κυβερνούν καθώς και την επικοινωνία με τον κόσμο των πνευμάτων μέσω προικισμένων ατόμων που λέγονται «σαμάν».

Το Κόμμα της Μητέρας Πατρίδας (*Anavatan Partisi*) (ANAP) κεντροδεξιό κόμμα που ίδρυσε ο αείμνηστος Τουργκούτ Οζάλ. Κάποια στελέχη του επέμειναν στην αυτόνομη κáθοδο του κόμματος στις δημοτικές εκλογές και προσπάθησαν να εμβολίσουν το κόμμα της Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης (AKP), τονίζοντας το γεγονός ότι ο αείμνηστος Τουργκούτ Οζάλ ήταν ένας ευσεβής Μουσουλμάνος, ο οποίος όμως, ουδέποτε εξωτέρικευσε τα θρησκευτικά συναισθήματά του και συμβάδισε αρμονικά με τον συνταγματικά κατοχυρωμένο κοσμικό χαρακτήρα του τουρκικού κράτους.

Έλαβε 299.135 ψήφους, δηλαδή 0.76%

Εξαγωγή πολιτικών συμπερασμάτων

Παρά την απώλεια ψήφων και την μείωση του εκλογικού ποσοστού κατά 8% σε σχέση με τις δημοτικές εκλογές του 2004, το κυβερνών Κόμμα της Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης (AKP) παραμένει η πρώτη πολιτική δύναμη της Τουρκίας. Επί των δέκα-έξι (16) Δήμων Μειζόνων Πόλεων, έχασε δύο (2) από τους ένδεκα (11) Δήμους Μειζόνων Πόλεων που είχε κερδίσει στις δημοτικές εκλογές του 2004. Κατόρθωσε να κρατήσει τους Δήμους Μειζόνων Πόλεων Κωνσταντινουπόλεως και Άγκυρας, αλλά με αισθητή απώλεια ψήφων⁷⁸.

Το Κόμμα της Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης (AKP) μπόρεσε να εκλέξει υποψήφιους δημάρχους του σε όλες τις περιφέρειες της Τουρκίας, πλην των παραλίων του Αιγαίου και της Μεσογείου και εν μέρει του Ευξείνου Πόντου και της Προποντίδος.

Παραμένει το μόνο πολιτικό κόμμα που έχει πολιτική παρουσία στις Κουρδικές περιοχές της Τουρκίας, δηλαδή στους δέκα-οκτώ (18) νομούς της Ανατολικής και Νοτιο-ανατολικής Τουρκίας. Όμως, τα «τολμηρά» ανοίγματα του προς τους Κούρδους, όπως η λειτουργία του τηλεοπτικού καναλιού TRT6, που εκπέμπει στα Κουρδικά, και των «Ινστιτούτων Κουρδικής» στα Πανεπιστήμια, η παροχή υλικής βοήθειας, όπως η δωρεάν διανομή οικιακών συσκευών στους κατοίκους των περιοχών αυτών, δεν είχαν το προσδοκόμενο εκλογικό αποτέλεσμα. Στο Ντιγιάρμπακηρ και στο Χακιάρι εξελέγησαν οι υποψήφιοι του Κόμματος Δημοκρατικής Κοινωνίας (DTP), ενώ και ο Δήμος της πόλης Βαν, τον οποίον ήλεγχε το Κόμμα της Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης (AKP) από το 2004, πέρασε στο Κόμμα Δημοκρατικής Κοινωνίας (DTP).

Παρά την απώλεια ψήφων, το Κόμμα της Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης (AKP) διατηρεί δυνατό εκλογικό ποσοστό, το οποίο, σύμφωνα με τον τουρκικό εκλογικό νόμο, του δίνει κυβερνητική αυτοδυναμία.

Είναι πρόδηλον ότι το Ρεπουμπλικανικό Λαϊκό Κόμμα (CHP), που παραμένει 15,71 μονάδες πίσω από το Κόμμα της Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης (AKP), δεν ωφελήθηκε από την εκλογική αποδυνάμωση του τελευταίου. Επί πλέον το 23.16% που έλαβε το Ρεπουμπλικανικό Λαϊκό Κόμμα (CHP), δεν πιστώνεται στην ηγεσία του κόμματος. Το ποσοστό αυτό εκφράζει την ανησυχία είκοσι-τριάντα εκατομμυρίων ψηφοφόρων για τις πολιτικές εξελίξεις στο εσωτερικό της χώρας. Αυτοί οι ψηφοφόροι παραμένουν πιστοί στο κεμαλικό κοσμικό κράτος και η ψήφος τους εκφράζει τον φόβο τους ότι ο δυτικόστροφος τρόπος ζωής τους αλλάζει συνεπεία της βαθμιαίας διεισδύσεως της Μουσουλμανικής θρησκείας σε όλους τους τομείς της κοινωνικής ζωής της χώρας. Η όντως εντυπωσιακή αύξηση του αριθμού των εσθιατορίων, τα οποία δεν σερβίρουν οινοπνευματώ-

78. *Hürriyet*, 31.3.2009, *Le Monde*, 31 Mars 2009, www.cnnturk.com

δη ποτά, η επίσης εντυπωσιακή μείωση των καταστημάτων πώλησεως οινοπνευματωδών ποτών, η έμπρακτη αποδοκιμασία της «μοντέρνας» ή «αποκαλυπτικής» ενδυμασίας των γυναικών συνοδευόμενη από «πιέσεις» και υποτιμητικά σχόλια του κοινωνικού περιγύρου, η έμπρακτη αδυναμία (όχι ακόμα απαγόρευση) εμφανίσεως ανύπαντρων ζευγαριών σε δημόσιους χώρους (λ.χ. πάρκα, πλατείες κτλ.) σε στιγμές προσωπικής τρυφερότητας, είναι κάποιες από τις συνέπειες της ολοένα διευρυνόμενης θρησκευτικής επιρροής στην τουρκική κοινωνία.

Η κυριαρχία του Ρεπουμπλικανικού Λαϊκού Κόμματος (CHP) στους δήμους των παραλίων του Αιγαίου και της Μεσογείου και εν μέρει στους δήμους των παραλίων του Ευξείνου Πόντου και της Προποντίδος είναι η έκφραση της απορρίψεως του προτύπου της κοινωνικής και οικογενειακής ζωής που θεωρείται ότι συνάδει προς την Μουσουλμανική διδασκαλία, και της αρνήσεως των να «υποταχθούν» σε αυτόν τον παραδοσιακό τρόπο κοινωνικής ζωής.

Ενώ το μήνυμα του εκλογικού σώματος προς το κυβερνών κόμμα είναι «Μην επαναπαύεσαι, διότι δεν στέκεσαι καλά στα πόδια σου!», το μήνυμα προς το κόμμα της Αξιωματικής Αντιπολιτεύσεως είναι «Εσείς ακόμα δεν αποτελείτε εναλλακτική λύση εξουσίας!».

Παρά τα οικονομικά σκάνδαλα, ατασθαλίες και λαθροχειρίες, στην αποκάλυψη των οποίων επικέντρωσε τον προεκλογικό αγώνα του ο κ. Κεμάλ Κηλητσοντάρογλου⁷⁹, υποψήφιος Δήμαρχος του Ρεπουμπλικανικού Λαϊκού Κόμματος (CHP) για τον Δήμο Μείζονος Πόλεως στην Κωνσταντινούπολη, το κατά οκτώ (8) μονάδες μειωμένο εκλογικό ποσοστό που πήρε το Κόμμα της Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης (AKP) σε παντουρκική εμβέλεια, δεν μπόρεσε να το υποβαθμίσει στην β' εκλογική θέση.

Στο σημείο αυτό χρήσιμο είναι να υπενθυμίσω ότι, από της ιδρύσεως του σύγχρονου τουρκικού κράτους στις 29 Οκτωβρίου 1923⁸⁰, κανένα πολιτικό κόμμα δεν ανεδείχθη πρώτο σε δύο διαδοχικές εκλογές τοπικής αυτοδιοικήσεως. Είναι πρόδηλον ότι το Κόμμα της Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης (AKP) κατέγραψε την πρώτη εξαίρεση σε αυτή την πολιτική διαπίστωση, καθότι, παρά την μείωση της εκλογικής δυνάμεώς του, το κόμμα αυτό αναδεικνύεται πρώτο σε δύο διαδοχικές εκλογές τοπικής αυτοδιοικήσεως (2004 και 2009).

Επίσης χρήσιμον είναι να διευκρινισθεί ότι το 38.87% του Κόμματος της Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης (AKP) δεν ισοδυναμεί με ανεπιφύλακτη επικρότηση του συντελουμένου πολιτικού μετασχηματισμού της τουρκικής κοινωνίας. Αν λάβει κανείς υπόψη ότι το ποσοστό των θρησκευομένων στην Τουρκία είναι 10% - 15%, ευχερώς συνάγει το συμπέρασμα ότι η έννοια της ψήφου του 24% - 29% των εκλογέων που ψήφισαν υποψήφιους του Κόμματος της Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης (AKP) είναι η εξής «Δεν είμαι ευχαριστημένος από τον τρόπο ζωής έτσι όπως διαμορφώνεται. Αντιθέτως, είμαι δυσαρεστημένος, αλλά δίνω την ψήφο μου σε σένα».

Πρόκειται για ψηφοφόρους, οι οποίοι παλαιότερα ψήφιζαν τα κεντροδεξιά κόμματα της Μητέρας Πατρίδας (ANAP) και του Ορθού Δρόμου (DYP). Τα κόμματα αυτά, τα οποία αντιστοιχούν στη Νέα Δημοκρατία (ΝΔ) της Ελλάδος και στον Δημοκρατικό Συναγερμό (ΔΗΣΥ) της Κύπρου, εξαφανίσθηκαν από το πολιτικό σκηνικό της Τουρκίας από το 2002⁸¹.

79. *Kemal Kılıçdaroğlu*.

80. *Ματαράγκας, Βύρων, Τα γενέθλια της Τουρκικής Δημοκρατίας, ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ, 31.10.1999*

81. *Ματαράγκας, Βύρων, Το τουρκικό πολιτικό τοπίο, Η ΒΡΑΔΥΝΗ, 23.12.2002*

Είναι επίσης πρόδηλον ότι, από το 2002, η Τουρκία ζει στην σκιά της αντιπαραθέσεως μεταξύ της εκλεγμένης εκτελεστικής εξουσίας και του προσηλωμένου στον Κεμαλισμό κατεστημένου της Διοικήσεως, των Ενόπλων Δυνάμεων⁸² και της Δικαστικής Εξουσίας.

Χρήσιμον είναι να επισημανθεί μία αναμφισβήτητη πολιτική επιτυχία του Κόμματος της Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης (ΑΚΡ) και προσωπικά του κ. Έρντογαν.

Από το 1994 το Κόμμα της Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης (ΑΚΡ) ελέγχει συνεχώς και αδιακόπως τον Δήμο Κωνσταντινουπόλεως, δηλαδή τον Δήμο της πολυπληθέστερης μεγαλούπολης της Τουρκίας. Το 1994 πρωτοεξελέγη ο κ. Έρντογαν. Το 1999 εξελέγη ο κ. Γκιουρτουνά⁸³, υποψήφιος του Κόμματος της Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης (ΑΚΡ). Το 2004 και το 2009 εξελέγη ο κ. Καντίρ Τοπμπάς⁸⁴, υποψήφιος του ιδίου κόμματος. Η εκλογή του κ. Γιουρτουνά και η εκλογή του κ. Καντίρ Τοπμπάς σε δύο διαδοχικές εκλογικές αναμετρήσεις, συνολικά δε η επικράτηση του υποψήφιου του Κόμματος της Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης (ΑΚΡ) σε τέσσερις (4) διαδοχικές εκλογές στον Δήμο Μείζονος Πόλεως στην Κωνσταντινούπολη, την πρώτη σε πληθυσμό μεγαλούπολη της Τουρκίας, θεωρείται προσωπική πολιτική επιτυχία του κ. Ρετζέπ Ταϋγίπ Έρντογαν⁸⁵.

Ευχερώς συνάγεται το πολιτικό συμπέρασμα ότι ο κ. Έρντογαν είναι ο πιο δημοφιλής πολιτικός της Τουρκίας από το 1994⁸⁶.

Οι δημοτικές εκλογές ανέδειξαν την «Κουρδική πραγματικότητα στην νοτιο-ανατολική Τουρκία». Επιτακτική είναι η ανάγκη της αποδοχής των Κούρδων και του πολιτικού φορέα αυτών ως του νόμμου συνομλητή της τουρκικής πολιτικής εξουσίας στην διαδικασία εξουρέσεως πολιτικής λύσεως στο Κουρδικό ζήτημα.

Είναι σαφές ότι από την εκλογική αποδυνάμωση του Κόμματος της Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης (ΑΚΡ) ωφελήθηκαν τρία (3) κόμματα, τα οποία επέτυχαν αξιοπρόσεκτη αύξηση του εκλογικού ποσοστού τους.

Τα κόμματα αυτά είναι το Κόμμα της Ευτυχίας (SP), το Κόμμα Εθνικιστικής Δράσης (MHP) και το Κόμμα Δημοκρατικής Κοινωνίας (DTP).

Κάποιοι ψηφοφόροι, οι οποίοι επιθυμούν το Κόμμα της Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης (ΑΚΡ) να αλλάξει πολιτική επί το σκληρότερον, ψήφισαν υποψήφιους του Κόμματος Ευτυχίας (SP) ή ακόμα και του Κόμματος Εθνικιστικής Δράσης (MHP).

Η αύξηση του εκλογικού ποσοστού του Κόμματος Δημοκρατικής Κοινωνίας (DTP) συνεπάγεται την ενίσχυση της παρουσίας Κούρδων στην τοπική αυτοδιοίκηση.

Ανεξάρτητα από το εάν κανείς θεωρεί την αύξηση της εκλογικής δύναμης του Κόμματος Δημοκρατικής Κοινωνίας (DTP) ως αντίρροπη στην εκλογική ενδυνάμωση του Κόμματος Εθνικιστικής Δράσης (MHP) ή το αντίθετο, δηλαδή εάν κανείς θεωρεί την εκλογική ενδυνάμωση του Κόμματος Εθνικιστικής Δράσης (MHP) ως πηγαία αντίδραση του τουρκικού εθνικισμού στην εκλογική ενδυνάμωση του πολιτικού φορέα των Κούρδων, το γεγονός είναι ότι η Τουρκία διολισθαίνει προς α) την ενίσχυση της θέσης της Μουσουλμανικής θρησκείας στην κοινωνική και πολιτική ζωή της χώρας, δηλαδή προς την

82. Για τον ρόλο του τουρκικού στρατού βλ. Ματαράγκας, Βύρων, *Η Ίδρυση της Τουρκικής Δημοκρατίας και η Οικοδόμηση του Τουρκικού Έθνους*, στο: ΓΕΩΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ, Ιούνιος-Δεκέμβριος 2009, Τεύχος 17, σελ. 7-56, ιδίως σελ. 11-14.

83. Grtuna.

84. Kadir Topbař.

85. Recep Tayyip Erdoęan.

86. Hakan, Ahmet, Yanlıřlar doęrular (Λάδη σωσιά), Hürriyet, 1.4.2009.

θησκευτικοποίηση της πολιτικής⁸⁷ ή την πολιτικοποίηση του Ισλάμ⁸⁸ με αποτέλεσμα την δραματική αποδυνάμωση της φωνής των οπαδών του κοσμικού κράτους, και β) την επίρρωση του εθνικισμού, του τουρκικού και του κουρδικού.

Το βέβαιον είναι ότι το πολιτικό κενό που θα δημιουργούσε ενδεχόμενη εκλογική ήττα του Κόμματος της Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης (ΑΚΡ) θα καλυφθεί από έναν εθνικιστικό πολιτικό σχηματισμό⁸⁹.

Βιβλιογραφία

Adil, M., *Mukayeseli Hukuku İdare* (Συγκριτικό Διοικητικό Δίκαιο), στα τουρκικά, İstanbul, 1933.

Akad, Mehmet, Dinçkol, Abdullah, 1982 *Anayasası* (Το Σύνταγμα του 1982), στα τουρκικά, Alkım Yayınevi, İstanbul.

Arslan, S., *Mahalli İdareler Üzerinde Merkezi İdareye Tanınan İdari Denetiminin Kapsadığı Yetkiler* (Οι αρμοδιότητες που εμπεριέχονται στον διοικητικό έλεγχο επί των Τοπικών Αυτοδιοικήσεων που αναγνωρίζεται στην Κεντρική Διοίκηση), στα τουρκικά, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: II, Sayı: 2.

Atay, E., *İdare Hukuku* (Διοικητικό Δίκαιο), στα τουρκικά, Ankara, 2006.

Bülbül, Er, *Kamu İştirakleri* (Δημόσιες Συμμετοχές), στα τουρκικά, İstanbul, 2004.

Çiftçi, O., *Yerel Yönetimlerde Temsil* (Η Εκπροσώπηση στις Τοπικές Αυτοδιοικήσεις), στα τουρκικά, TODAİE Yayınları, Ankara, 1989.

Duran, L., *İdare Hukuku* (Διοικητικό Δίκαιο), στα τουρκικά, İstanbul, 1982.

Duran, L., *Türkiye Bağımsız İdari Otoriteler* (Οι Ανεξάρτητες Διοικητικές Αρχές της Τουρκίας), στα τουρκικά, Amme İdaresi Dergisi, Cilt: 30, Sayı: 1.

Eke, A.E., *Anakent Yönetimi ve Yönetimlerarası İlişkiler* (Η Διοίκηση της Μητροπολιτικής Πόλεως και οι Σχέσεις μεταξύ των Διοικήσεων), στα τουρκικά, AÜSBF Yayınları, Ankara, 1982.

Eryılmaz, B., *Tanzimat ve Yönetimde Modernleşme* (Το Τανζιμάτ και ο Εκσυγχρονισμός της Διοικήσεως), στα τουρκικά, İstanbul, 1992.

Giritli, İ., *Türkiye 'nin İdari Yapısı* (Το Διοικητικό Οικοδόμημα της Τουρκίας), στα τουρκικά, İstanbul, 1993.

Gözübüyük, Ş., *Yönetim Hukuku* (Δίκαιο της Διοικήσεως), στα τουρκικά, Ankara, 1996.

Gözübüyük, Ş., Tan, T., *İdare Hukuku* (Διοικητικό Δίκαιο), στα τουρκικά, Ankara, 1998.

Gözler, K., *İdare Hukuku Dersleri* (Μαθήματα Διοικητικού Δικαίου), στα τουρκικά, Bursa, 2002.

Günday, M., *İdare Hukuku* (Διοικητικό Δίκαιο), στα τουρκικά, Ankara, 2002.

Güran, S., *Büyükşehir Belediyesi Yönetimi Üzerine* (Επάνω στην Διοίκηση του Δήμου Μείζονος Πόλεως), στα τουρκικά, İHİD, Yıl: 4, Sayı: 1-3.

Kabaalioglu, H., *Türkiye 'nin İdari Teşkilatı* (Η Διοικητική Οργάνωση της Τουρκίας), στα τουρκικά, İstanbul, 1983.

87. *Türkiye, giderek dindarlaşıyor, άρθρο του Mehmet Ali Birand, Milliyet, 4.4.2009.*

88. *İslam' ın siyasallaşması.*

89. *Milliyet, 2.4.2009.*

Kaboğlu, İ.Ö., *Özgürlükler Hukuku (Δίκαιο των Ελευθεριών)*, στα τουρκικά, İstanbul, 1998.

Keleş, R., *Yerel Yönetimlerin Özerkligi ve Bir Örnek Olay (Η Αυτονομία των Τοπικών Αυτοδιοικήσεων και ένα Γεγονός Δείγμα)*, στα τουρκικά, στο: *Seha L. Meray'a Armağan*, Cilt: II, AÜSBF Yayınları.

Keleş, R., Yavuz, F., *Yerel Yönetimler (Τοπικές Αυτοδιοικήσεις)*, στα τουρκικά, Ankara, 1989.

Keleş, R., *Yerinden Yönetim ve Siyaset (Αποκέντρωση και Πολιτική)*, στα τουρκικά, İstanbul, 1992.

Nadaroğlu, H., *Mahalli İdareler (Τοπικές Αυτοδιοικήσεις)*, στα τουρκικά, İstanbul, 1986.

Onar, S.S., *İdare Hukukunun Umumi Esasları (Οι Γενικές Αρχές του Διοικητικού Δικαίου)*, στα τουρκικά, İstanbul, 1965.

Ortaylı, İ., *Tanzimattan Sonra Mahalli İdareler (Οι Τοπικές Αυτοδιοικήσεις μετά το Τανζιμάτ)*, στα τουρκικά, TODAİE Yayınları, Ankara, 1974.

Ortaylı, İ., *Türkiye İdare Tarihi (Η Διοικητική Ιστορία της Τουρκίας)*, στα τουρκικά, TODAİE Yayınları, Ankara, 1979.

Özay, İ., *Günüşiğinde Yönetim (Η Διοίκηση στο Φως της Δημοσιότητας)*, στα τουρκικά, İstanbul, 1996.

Soysal, M., *Local Government in Turkey*, Ankara, 1967.

Tortop, N., *Mahalli İdareler (Τοπικές Αυτοδιοικήσεις)*, στα τουρκικά, TODAİE Yayınları, Ankara, 1991.

Versan, V., *Kamu Yönetimi (Δημόσια Διοίκηση)*, στα τουρκικά, İstanbul, 1990.

Yalçındağ, S., *Yönetsel Etkililik, Demokrasi ve İl Sayısının Arttırılması (Διοικητική Αποτελεσματικότητα, Δημοκρατία και η Αύξηση του Αριθμού των Νομών)*, στα τουρκικά, Amme İdaresi Dergisi, Cilt: 30, Sayı: 1 Mart 1997.

Yayla, Y., *Anayasalarımızda Yönetim İlkeleri Tevsi-i Mezuniyet ve Tefrik-i Vezaiif (Οι αρχές διοικήσεως κατανομή αρμοδιοτήτων και διάκριση καθηκόντων στα συντάγματα μας)*, στα τουρκικά, İ.Ü. SBF Yayınları, 1983.

Yayla, Y., *İdare Hukuku (Διοικητικό Δίκαιο)*, στα τουρκικά, İstanbul, 1990.

Yayla, Y., *Türkiye'de Belediyelerin Temel Sorunu (Το Θεμελιώδες Ζήτημα των Δήμων της Τουρκίας)*, στα τουρκικά, στο: *Onar Armağanı*.

Yazıcıoğlu, R., *Taşra Yönetiminin Yeniden Düzenlenmesi (Η εκ νέου ρύθμιση της Διοικήσεως της Υπαίθρου)*, στα τουρκικά, 1990.

Yıldırım, R., *İdare Hukuku Dersleri (Μαθήματα Διοικητικού Δικαίου)*, Konya, 2006.

Yıldırım, Turan, *Türkiye'nin İdari Teşkilatı (Η Διοικητική Οργάνωση της Τουρκίας)*, στα τουρκικά, Alkım Yayınevi, İstanbul, 2007.